

Scenariusz lekcji i materiały edukacyjne do filmu *Hugo i jego wynalazek*

Opracowanie: Marcin Skorek

Czas trwania 127 min
Gatunek przygodowy, kostiumowy
Reżyseria Martin Scorsese
Produkcja USA 2011

O filmie:

Ucieczka w sen

Gdyby [Georges Melies](#) urodził się w dniu swojej śmierci, byłby monopolistą celulooidowych snów. Zostałby ojcem popkultury, mecenasem kina fantastycznego i familijnego, filozofem i kuglarzem; marzycielem z wielkim kapitałem, nadpobudliwym dzieckiem z młotkiem i skarbonką bez dna. Wymyśliłby Muppety przed [Hensonem](#), ruszył w odyseję kosmiczną przed [Kubrickiem](#), przeżył bliskie spotkania trzeciego stopnia razem ze [Spielbergiem](#) i wygrał gwiazdne wojny z [Lucasem](#). Powracałby do przyszłości raz do roku i kradł księżyc w każdy poniedziałek. Niestety, musiał tę robotę zostawić innym i zadowolić się rolą pioniera. Dla kinomanów filmowy hołd złożony [Meliesowi](#) przez [Martina Scorsesego](#) będzie wart więcej niż jedenaście Oscarów.

[Melies](#) zmarł 21 stycznia 1938 roku. Nie widział, jak świat płonie w ogniu drugiej wielkiej wojny. Pierwsza uczyniła z niego bankruta – jego studio zamieniono na polowy szpital, a celuloidowe dziedzictwo, którego rozgoryczony nie wrzucił do Sekwany, przetopiono na obcasy. W jednej z pierwszych scen "[Hugo](#)" ruchliwa kamera odnajduje go tam, gdzie spędził większość życia – zstępuje na ziemię prosto z wieży zegarowej i przeciska się przez tłum pasażerów na paryskim dworcu Montparnasse, kończy swój bieg w małym sklepiku z zabawkami. Prowadzący go starzec kiedyś tchnął w kino życie, z czasem jednak przestał śnić. O tym, że wszyscy [Meliesa](#) wciąż potrzebują, przypomni światu osierocony chłopiec, który marzyć nauczył się w kinie. Montparnasse, swoje dziecięce królestwo, zna jak własną kieszeń. Właśnie tam rozegra się filmowa walka o przyszłość X Muzy. Jej symbolem będzie automat – tajemnicza humanoidalna maszyna, jedyna pamiątka po ojcu, którą tytułowy Hugo zdołał ocalić.

Opowieści o samotnym Hugonie i zgorzkniałym [Meliesie](#) początkowo sprawiają wrażenie emocjonalnie oderwanych od siebie, biegnących równoległymi torami.

Kiedy jednak malec wyciągnie do widza pomocną dłoń – przyrówna świat do wielkiego mechanizmu i wyjaśni, że każdy element musi mieć w nim własne przeznaczenie – dwie niezależne historie splecą się w przepiękny sen. Utrzymany w konwencji baśniowego filmu rodzinnego utwór [Scorsese](#) to opus magnum [Meliesa](#), którego ten nigdy nie mógłby nakręcić. Skonstruowane z paradoksów kino totalne – epickie i liryczne, rozbuchane i kameralne, uniwersalne i skupione na jednostkach. Rozkochane w komedii i tragedii, celebrujące dynamikę wewnątrz kadru i ruch samej kamery. Zauroczone trójwymiarowo, jakby chodziło o sztukę, której świat dotąd nie widział.

Kiedy slapstickowy policjant ([Baron Cohen](#)) przekracza granicę ekranu i zagląda nam w oczy razem ze swoim wiernym dobermanem, czujemy reżyserską frajdę z opowiadania nowym językiem (tak dobrze bawił się tylko [Wenders](#) na planie "[Piny](#)"). Gdy razem z Hugonem zwiedzamy stalowe trzewia dworca, techniczna maestria realizatorów pozwala zapomnieć na chwilę o "[Avatarze](#)" [Camerona](#). Lecz najlepszą metaforą autorskiej strategii [Scorsese](#) wydaje się scena, w której Hugo wertuje w bibliotece historię kina spisaną przez Rene Tabarda. Zmieniające się jak w kalejdoskopie fotostudy i opisy filmów wyznaczają granice autorskiej wyobraźni. Trochę tu [Jean-Pierre'a Jeuneta](#), szczypta [Spielberga](#), dwa gramy neorealizmu i dwie tony realizmu magicznego. Niewiele samego [Scorsese](#), choć w przypadku kina rodzinnego to raczej plus.

[David Wark Griffith](#), który wykorzystał ruchome obrazy do podtrzymania wielkiej epickiej tradycji zakłętej w literaturze, twierdził, że zawdzięcza [Meliesowi](#) wszystko. To prawda, ale Francuz podarował kinu jeszcze więcej. Więcej niż szkice koncepcyjne i storyboardy, więcej niż trikowe efekty specjalne i pierwsze studio filmowe w Europie. Umożliwił nam ucieczkę z rzeczywistości, ujarzmił eskapistyczny żywioł kina. Nazwał go, oswoił i oddał nam w prezencie. Nie wiem jak Wy, ale ja uciekam.

Michał Walkiewicz

Recenzja ukazała się na portalu www.filmweb.pl

Cele lekcji

Podczas zajęć uczniowie:

- współpracują w grupie
- poznają nowe pojęcia z historii kina
- analizują dzieło filmowe, jego fragmenty
- wypowiadają się na określony temat – dzieło filmowe
- doskonają umiejętność stawiania argumentów w dyskusji

Czas pracy

2 godziny lekcyjna + projekcja filmu

Środki dydaktyczne

projekcja filmu „Hugo i jego wynalazek”

Formy pracy

- praca w grupach

Metody pracy

- elementy wykładu
- dyskusja
- praca z dziełem filmowym

W okresie kina niemego

Kompozycja kadru: kadr statyczny, przypomina scenę teatralną, kamera w stałej odległości od planu.

Dekoracje: malowane, nierealistyczne (wnętrza zamku, widok na domami Paryża, tarcza księżycy); scenografowie używają grubych linii o kontraście jasności w efekcie powstaje kontrast pomiędzy jasnymi a ciemnymi miejscami w kadrze.

Ruch w kadrze: choć kamera się nie porusza, to obraz jest dynamiczny: przez ekran przewijają się dziesiątki ludzi, poruszają się elementy dekoracji, poprzez efekty specjalne bohaterowie, dekoracje znikają.

Postacie, gra aktorska: przemyślane wkomponowanie w obraz grup ludzi i pojedynczych postaci w kadr, gra aktorska oparta na pantomimie, szerokiej gestyce, dynamicznej, szerokiej mimice.

Przebieg lekcji

Uczeń zapoznaje się w trakcie mini wykładu z historia kina, efektami działalności braci Lumiere, ogląda pierwsze filmy, w tym filmy Geoga Meliesa.

Po mini wykładzie uczniowie oglądają film pełnometrażowy „Hugo i jego wynalazek”.

Nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę zajęć, przedstawia postać Geoga Meliesa, proponuje podział zajęć na dwa bloki tematyczne: omówiona zostanie strona estetyczna filmów niemych oraz warstwa fabularna „Hugo i jego wynalazek”.

Estetyka filmu:

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że powstały w pierwszych latach XX wieku filmy pozbawione były języka, który wypracowały kolejne pokolenia twórców. Brak było dźwięku a więc i dialogów – co zatem – aktorzy posługiwali się techniką łączącą grę aktorską i pantomimę. Należy tu wyjaśnić uczniom, że muzyka do filmu jest dodatkiem późniejszym, natomiast barwienie czarno-białego obrazu jest techniką stosowaną już w latach nastych XX wieku.

Nauczyciel dzieli klasę na czteroosobowe zespoły, uczniowie ponownie oglądają fragment filmu, przedstawiające pracę Geoga Mieliesa. Wskazuję w oglądanym materiale na

kompozycję kadru (jeśli uczniowie nie znają pojęcia „kadru”, należy w skrócie je wyjaśnić);

- dekoracje;
- ruch w kadrze;
- grę aktorską.

Po obejrzeniu fragmentów filmu zespoły mają kilka minut na ustalenie wspólnych wniosków, które następnie prezentują. Wyniki obserwacji zostają zapisane na tablicy.

Nauczyciel wyjaśnia, że filmy Meliesa należą do okresu kina niemego, okresu, w którym formował się język filmu.

Kompozycja kadru: ściśle przemyślana, plany filmowe, stała odległość filmowanych obiektów od kamery. Długie ujęcia z ruchem wewnątrz kadrowym.

Dekoracje: malowane, nierealistyczne - umowność tak jak w teatrze – wodewilu, operetce. Jednocześnie ze względu na niską czułość taśmy filmowej, kontrast pomiędzy jasnymi a ciemnymi miejscami w kadrze – na dekoracjach.

Ruch w kadrze: choć kamera się nie porusza, to obraz jest dynamiczny: przez ekran przewijają się dziesiątki ludzi.

Gra aktorska oparta na geście, ruchu w konwencji burleski i pantomimy.

.

Tematyka filmu:

George Melies był wizjonerem, który zbankrutował między innymi z powodu łamania praw autorskich – jego filmy były nielegalnie kopiowane.

Uczniowie po wysłuchaniu wszystkich sprawozdań i podsumowaniu dyskusji przez nauczyciela szukają odpowiedzi na pytanie, czy wszystko, co zostało umieszczone w sieci jest dozwolone do pobierania, rozsyłania, przekształcania.

	Film niemy	Film współczesny
Świat przedstawiony	groteska, deformacja rzeczywistości nie naśladowanie, lecz interpretowanie, subiektywne kreowanie świata	estetyka kina stylu zerowego,
Estetyka	brak koloru, statyczna kamera, efekty specjalne	większość filmów ma tę samą estetykę – niektóre (kino autorskie, europejskie) wyróżniają się w sposobie opowiadania historii
Tematyka	science fiction, burleska, komedia, gagi, odtworzenie aktualnych wydarzeń historycznych, krótki kilkuminutowe, kilkunastominutowe wypowiedzi	kino gatunków

Kino nieme a seans filmowy dziś

Kino dziś	Kino sto lat temu
Kiedy idziemy do kina, to nie tylko film składa się na seans kinowy. Jakie są inne składniki?	

Czas trwania seansu dziś i przed stu laty	
Sala kinowa dziś i kawiarnia/kinoteatr 100 lat temu. Kina .studyjne, Dyskusyjne Kluby Filmowe, Arthousy	
Język filmu niemego i współczesnych produkcji cyfrowych	

Nauczyciel:

Jesteście kompetentnymi widzami kinowymi, świetnie rozpoznaliście wszystkie gatunki filmowe. Wiecie, kto jest najczęstszym bohaterem poszczególnych gatunków, gdzie rozgrywa się akcja filmu i kiedy. Rozpoznajecie świetnie elementy scenografii filmowej i gatunki filmowe. Spróbujcie wskazać, do jakich z omawianych gatunków filmowych, można zaliczyć film fragmenty niemych produkcji Georga Meliesa prezentowane w filmie „Hugo i jego wynalazek”

(fantasy, horror, elementy filmu przygodowego)

Wspólne tworzenie i zapisanie definicji gatunku filmowego - zespół cech charakteryzujący strukturę i dramaturgię danego filmu. Wyznacznikami gatunku są: temat, fabuła, stylizacja postaci, scenografia, sposób prowadzenia narracji, oświetlenia itp.

Drugi scenariusz lekcji

Po projekcji filmu animowanego

Zajęcia odbywają po projekcji filmu animowanego.

- definiuje pojęcie: film animowany – film, żywego planu,
- animacja poklatkowa film animowany rysunkowy i film animowany lalkowy
-
- analizuje i odbiera dzieło filmowe w sposób świadomy i krytyczny
- poznaje, w czasie praktycznych zajęć podstawowe zasady animacji

- poznaje historię kina – dzięki prezentacji bohaterów filmów animowanych
- kształtuje umiejętność rozwiązywania problemów w sposób twórczy (wykonanie animacji)
- rozwija umiejętność kreatywnego myślenia
- doskonalą umiejętności twórcze
- włącza się do dyskusji, prezentuje i uzasadnia swoje poglądy

<p>Czas pracy</p> <p>2-3 godziny lekcyjne</p>	<p>Formy pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> • praca z całą klasą • prac indywidualna • praca z grupa dwu klas
<p>Metody pracy</p>	<p>Środki dydaktyczne</p> <p>Projekcja filmu animowanego dostosowanego do zdolności percepcyjnych grupy uczniów klas I – III</p> <ul style="list-style-type: none"> • szablony do wykonania bohaterów filmowych • kartony, mazaki <p>cyfrowy aparat fotograficzny, drukarka laserowa monochromatyczna, projektor multimedialny, komputer, papierowy plan filmowy z plakatów filmowych.</p>

Przebieg warsztatów

Uczniowie obejrżeli wcześniej film animowany

Prowadzący prosi, żeby uczniowie opisali, jak wygląd - bohaterów filmu. Uczniowie łączą cechy wyglądu z cechami charakteru. Wstępna charakterystyka postaci.

Jeden z uczniów zapisuje na flipcharcie cechy wyglądu i cechy charakteru

Prowadzący prezentuje (projektor multimedialny) w widocznym miejscu wybrane fotosy z filmu co służy dopełnieniu charakterystyki.

Następnie przedstawia swój pomysł na wykonanie uproszczonej filmu animowanego.

Prowadzący pokazuje w czasie prezentacji multimedialnej fazy animacji poklatkowej, tłumaczy scenariusz zajęć.

Połowa uczniów otrzymuje papierowe wydruki – swój portret i zarys sylwetki. Obydwa elementy skleja ze sobą.

Druga połowa uczniów przy pomocy materiałów plastycznych nakleja na biały plan filmowy elementy dekoracji filmu animowanego.

Po wykonaniu postaci uczniowie kładą je na planie a następnie animują przesuwając o fazę ruchu. Powstaje zbiór kilkuset zdjęć – wyświetlanych z prędkością 0,6 – 0,8 sek. Podczas procesu montażu uczniowie odpowiadają na pytania związane z treścią filmu, który widzieli wcześniej.

Wspólne oglądanie filmu i wykład o technice poklatkowej.

Technika poklatkowa – Wyświetlenie kilkunastu - kilkudziesięciu tak otrzymanych zdjęć daje na ekranie wrażenie ruchu. Oko ludzkie nie jest doskonałe i bardzo szybko wyświetlone klatki filmu mózg (odpowiedzialny za widzenie) odczytuje jako płynny ruch – tzw bezwładność widzenia (w animacji od 14 do kilkudziesięciu klatek na sekundę).

Cały opisany proces animacji można wykonać w prostszy sposób dzięki flipbookom – „zeszytom animacji". Prostsza wersja zajęć pozwala każdemu uczniowi zabrać ze sobą z zajęć swój własny flipbook.

ORGANIZATOR PROJEKTU: USŁYSZ FILM. KINOMANI AUDIODESKRYPCJI

PROJEKT SFINANSOWANO Z PROGRAMU „AKADEMIA ORANGE”

Fundacja
Orange

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/).